

บทที่ 1

บทนำ

ประวัติการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทย

สมัยอยุธยา ประมาณปี พ.ศ.2205 ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คณะมิชชันนารีฝรั่งเศสได้เข้ามาในไทยเพื่อเผยแพร่วรรณคดีศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก จากความพยายามของคณะมิชชันนารีเหล่านี้ ไทยเริ่มมีความสัมพันธ์ถึงขั้นแลกเปลี่ยนทูตกับฝรั่งเศสในสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 คณะทูตฝรั่งเศสได้รับบัญชาให้มาติดต่อกับราชสำนักไทยโดยมีจุดประสงค์ใหญ่ คือ การค้าขาย การเผยแพร่วรรณคดี และแผ่เงาในเรื่องราวทางการเมืองด้วย แม้ความพยายามของบาทหลวงฝรั่งเศสในการให้สมเด็จพระนารายณ์เลื่อมใสจนถึงขั้นจัดไม่ประสบผลสำเร็จ แต่ชาวฝรั่งเศสก็มีโอกาสพิเศษกว่าชาติอื่น ๆ คือสามารถเข้าออกนอกใน ตั้งร้านค้าตลาด จนตั้งโรงเรียนดำเนินการสอนศาสนาได้ตามความประสงค์ ทางไทยก็ได้รับประโยชน์นานัปการ จากการติดต่อกันนี้ เช่น ได้เรียนรู้วิชาการสมัยใหม่ทางการก่อสร้าง ทางดาราศาสตร์ และความรู้ทางด้านภาษาฝรั่งเศส ซึ่งต้องใช้สอนควบคู่ไปกับภาษาไทย

บาทหลวงฝรั่งเศส ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งโรงเรียนขึ้นสอนเด็กไทยที่อยุธยาชื่อว่า “โรงเรียนสามเณร” สันนิษฐานว่า คงจะเพี้ยนมาจากคำว่า “séminaire” ซึ่งหมายถึงโรงเรียนสำหรับฝึกเด็กชายที่ประสงค์จะบวชเป็นพระในคริสต์ศาสนาต่อไป เด็กไทยกว่าร้อยคนได้เรียนภาษาฝรั่งเศสที่โรงเรียนนี้

เมื่อสมเด็จพระนารายณ์มหาราชสิ้นพระชนม์ ฝรั่งเศสถูกขับออกไปจากไทยหมด ในสมัยพระพุทธเจ้าเสือ การสอนภาษาฝรั่งเศสจึงต้องหยุดชะงักไปตราบจนสิ้นสมัยอยุธยา

สมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ซึ่งทรงเป็นผู้ริเริ่มการรับอารยธรรมและวิชาการแขนงใหม่ ๆ จากยุโรป บทบาทของบาทหลวงฝรั่งเศสในด้านการศึกษาและการเผยแพร่วรรณคดีศาสนาไม่มากเท่ากับมิชชันนารีอเมริกัน อย่างไรก็ตาม บทบาทของฝรั่งเศสได้เริ่มเข้ามาวางรากฐานการสอนภาษา โดยตั้งโรงเรียนสอนเยาวชนไทยขึ้น บุคคลสำคัญคือ บาทหลวงคอดิมเบย์ และบาทหลวง ฟ.ฮีแลร์ ซึ่งอยู่ในคณะเซนต์-

คาเบรียล เป็นผู้วางรากฐานโรงเรียนอัสสัมชัญ และโรงเรียนเซนต์คาเบรียล ภาษาต่างประเทศที่ใช้สอนในโรงเรียน คือ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาอังกฤษ ผู้ที่รู้ภาษาฝรั่งเศสในขณะนั้น จึงมาจากสถาบันเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่

สมัยปฏิรูปของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อไทยเปิดประเทศค้าขายกับประเทศทางตะวันตก และต้องหาประเทศให้รอดปลอดภัย ไม่ตกเป็นอาณานิคมของนักล่าเมืองขึ้นในสมัยนั้น ไทยจึงต้องรู้จักปรับตัวให้ทัดเทียมชาวตะวันตกในทุก ๆ ด้าน รัชกาลที่ 5 ทรงนำไทยเข้าสู่ยุคของการปฏิรูป ทั้งทางการเมือง การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน การสังคม รวมทั้งระบบการศึกษาของประเทศด้วย

เนื่องจากการรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นสื่อให้มีความรู้ทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีของตะวันตก รัฐบาลต้องจ้างที่ปรึกษาชาวต่างประเทศไปปฏิบัติงานตามหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย จึงต้องการคนมีความรู้ทางภาษาเพื่อปฏิบัติงานร่วมกับที่ปรึกษาเหล่านี้ อีกประการหนึ่งประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศสมีอาณานิคมอยู่รอบด้านของประเทศไทย เราจึงต้องศึกษาภาษาทั้งสองนี้ให้แตกฉาน เพื่อรักษาผลประโยชน์ของเราเอง นอกจากนั้นยังมีชาติอื่นที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส เช่น เบลเยียม มาตั้งห้างค้าขาย ได้แก่ห้าง S.A.B. (Société Anonyme Belge) หรือมีบริษัทเบลเยียมมาทำงานเรื่องการเดินรถราง สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจให้คนสนใจเรียนภาษาฝรั่งเศสมากขึ้น เพราะเรียนแล้วหางานทำได้เลย

ในด้านกิจการระหว่างประเทศ เราต้องใช้ภาษาฝรั่งเศสมากเพราะเรามีอาณาเขตติดต่อกับชายแดนกับ 3 ประเทศเมืองขึ้นของฝรั่งเศส คือ ลาว เวียดนาม และเขมร เราต้องมีล่ามทางกฎหมายที่รู้ภาษาฝรั่งเศสอย่างดีอยู่ตามจังหวัดที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศเหล่านั้น เมื่อมีกรณีเกี่ยวกับกฎหมาย รวมทั้งการพิจารณาคดีของผู้ที่อยู่ในบังคับของฝรั่งเศส ดังนั้นจึงมีการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในไทยมากเพื่อสนองความต้องการในการผลิตคนมาทำงานในกิจการดังกล่าว (ธิดา บุญธรรม 2524 : 30 - 38)

ปี พ.ศ. 2471 กระทรวงธรรมการได้ประกาศปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการศึกษาของชาติ โดยแบ่งหลักสูตรมัธยมปลายออกเป็น 3 แผนก คือ แผนกวิทยาศาสตร์ แผนกกลาง และแผนกภาษา โดยให้ “.....แผนกภาษาเรียนหนักไปทางภาษาต่างประเทศ อย่างอื่นให้เบาบาง บางอย่างก็งดสอนเสียเลย.....” (ศึกษาริการ 2507 : 301)

จากหลักสูตรฉบับนี้ แผนกภาษาต้องเรียน 2 ภาษา เป็นวิชาเอก 1 ภาษา วิชาโท 1 ภาษา โรงเรียนต่าง ๆ มักเลือกสอนภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาโท ทำให้ภาษาฝรั่งเศสมีความสำคัญเท่าเทียมภาษาอังกฤษ ประกอบกับหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2475 ผู้เรียนสามารถเลือกเรียน

ภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาภาษาต่างประเทศที่ 1 ได้ โดยใช้เวลาเรียน 8 ปี จึงมีโรงเรียนที่ดำเนินการโดยคณะบาทหลวงหรือแม่ชีของคริสตศาสนา หลายโรงเรียนสอนวิชาภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาบังคับแทนภาษาอังกฤษ เช่น โรงเรียนซนต์คาเบรียล โรงเรียนอัสสัมชัญ โรงเรียนซนต์โยเซฟคอนเวนต์ เป็นต้น หนังสือแบบเรียนคือหนังสือที่ใช้เรียนกันในฝรั่งเศส และส่งมาโดยตรงจากประเทศนั้น

สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงปัจจุบัน ภาษาฝรั่งเศสมีบทบาทน้อยลง เนื่องมาจากเหตุผลทางการเมืองระหว่างประเทศ อาณานิคม 3 ประเทศ ใกล้บ้านเราได้อิสรภาพ เรื่องของการเมืองที่เกิดจากสงครามเวียดนาม ปัญหาเศรษฐกิจ และการขยายโครงข่ายทางเศรษฐกิจของเราทำให้ภาษาอื่น ๆ ทางเอเชียมีความสำคัญขึ้นกว่าเดิม เช่น ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเตรียมอุดมศึกษาเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ ตั้งแต่หลักสูตรปี พ.ศ. 2498 ให้ภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับเพียงวิชาเดียว ภาษาฝรั่งเศสจึงกลายเป็นวิชาเลือกที่ใช้เวลาเรียนแค่ 2 ปี ทำให้ภาษาฝรั่งเศสลดความสำคัญลงไปมาก

ภาษาฝรั่งเศสเริ่มเฟื่องฟูขึ้นอีกครั้งในสมัยที่มีการจัดโรงเรียนมัธยมแบบประสม¹ (les écoles polyvalentes) นักเรียนที่สนใจภาษาฝรั่งเศสสามารถเลือกเรียนได้เป็นเวลา 4 ปี ทำให้นักเรียนมีเวลาเรียนภาษานี้มากขึ้นกว่าเดิมอีกเท่าตัว

ในปัจจุบันหลักสูตร พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2524 ให้ความสำคัญของภาษาต่างประเทศเท่าเทียมกัน ใครจะเลือกเรียนก็ได้ ไม่เลือกเรียนก็ได้ หรือจะเลือกเรียนภาษาใดภาษาหนึ่งระหว่างภาษาอังกฤษกับภาษาฝรั่งเศสก็ได้

นอกจากนี้ยังมีสถาบันที่จัดการเรียนสอนภาษาฝรั่งเศส ในไทยอีกคือ สมาคมฝรั่งเศส (Alliance Française) ตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ ที่นี้จะมีการสอนฝรั่งเศสโดยครูที่เป็นเจ้าของภาษาสอนเอง เปิดให้ผู้สนใจสมัครเรียนได้เป็นภาค แบ่งชั้นเรียนออกเป็นหลายระดับ ตั้งแต่ชั้นต้น กลางและสูง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาก็สามารถจะไปสมัครเรียนได้

การสอนภาษาฝรั่งเศสในระดับอุดมศึกษา

พ.ศ. 2460 มีการประกาศตั้งโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มมีการสอนภาษาฝรั่งเศสสืบเนื่องมาจาก

¹ ใช้ชื่อย่อว่า ค.ม.ส.เป็นโรงเรียนที่จัดให้มีหลักสูตรอย่างกว้างในระดับมัธยมศึกษา มีวิชาต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความสามารถของแต่ละคน ตลอดจนความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น ในกรุงเทพฯ โรงเรียนสามเสนวิทยาลัยถูกเลือกเป็นโรงเรียนมัธยมแบบประสมด้วย หน่วยศึกษานิเทศก์ฝรั่งเศสได้ทดลองสอนภาษาฝรั่งเศสในชั้น ม.2 และ ม.4 ของแผนกวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2513

การเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ในเวลาต่อมา หลังจากนั้นก็มีกรเปิดสอนภาษาฝรั่งเศสอีกเรื่อย ๆ ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่สอนภาษาฝรั่งเศสถึงระดับปริญญาตรี ดังนี้คือ

1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ คณะอักษรศาสตร์
 2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ คณะมนุษยศาสตร์
 3. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ คณะอักษรศาสตร์ และคณะครุศาสตร์
 4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์
 5. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่คณะศิลปศาสตร์
 6. มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ คณะมนุษยศาสตร์
 7. มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่คณะอักษรศาสตร์ และคณะโบราณคดี
 8. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒปทุมวัน ที่ คณะมนุษยศาสตร์
 9. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์
- ส่วนระดับปริญญาโท มีมหาวิทยาลัยสองแห่งเปิดสอนในระดับนี้ คือ

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คณะอักษรศาสตร์ สาขาวรรณคดี
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการสอนภาษาฝรั่งเศส

วิวัฒนาการของการสอนภาษาฝรั่งเศสในระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย

เราสามารถจะเรียงลำดับวิวัฒนาการการสอนภาษาฝรั่งเศส จากหลักสูตรมัธยมศึกษาประจำปีพุทธศักราชต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. พ.ศ. 2441 (สมัยรัชกาลที่ 5) มีการสอนภาษาฝรั่งเศสเป็นเวลา 4 ปี ที่โรงเรียน ECOLE ANGLAISE—THAIE INTERMEDIARE² วิชาภาษาฝรั่งเศส เป็นวิชาเลือกหนึ่งในบรรดาวิชาภาษาต่างประเทศอื่น ๆ คือ ภาษา มาเลย์ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเยอรมัน หรือภาษาละติน
2. พ.ศ. 2450 หลักสูตรปีนี้ไม่ได้ระบุแน่ชัดถึงการสอนภาษาฝรั่งเศส ตรงกันข้ามกับภาษาอังกฤษที่ได้รับการเน้นความสำคัญใน “ECOLE DE LANGUES”
3. พ.ศ. 2456 (สมัยรัชกาลที่ 6) มีการสอนภาษาฝรั่งเศส 3 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนกลาง เฉพาะสำหรับเด็กชาย, ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมปีที่ 7-8) มีการสอนภาษาฝรั่งเศส 2 ปี

² โรงเรียนมีชื่อเสียงในการให้การศึกษอย่างเข้ม นักเรียนได้รับความรู้มากพอที่จะไปสอบข้อสอบของมหาวิทยาลัย ออกซ์ฟอร์ด และมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ของประเทศอังกฤษได้เมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนนี้

4. พ.ศ. 2464 เหมือนหลักสูตรพุทธศักราช 2456
5. พ.ศ. 2471 นักเรียนแผนกภาษา จะเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศส เป็นวิชาเอกหรือวิชาโทก็ได้ จากภาษาต่างประเทศอื่นๆ ที่มีให้เลือกเรียน คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน และภาษาจีน ส่วนแผนกวิทยาศาสตร์และแผนกกลาง นักเรียนสามารถเลือกภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาโทได้ ใช้เวลาเรียน 2 ปี
6. พ.ศ. 2475 นักเรียนเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาภาษาต่างประเทศที่หนึ่งได้ โดยใช้เวลาเรียน 2 ปี ตั้งแต่ชั้นมัธยมปีที่ 1 เป็นต้นไป จนจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย³ ภาษาที่มีให้เลือกเรียนเช่นนี้ นอกจากภาษาฝรั่งเศสแล้ว ยังมีภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนและภาษาเยอรมัน ถ้าเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาต่างประเทศ ภาษาที่ 2 นักเรียนจะใช้เวลาเรียน 4 ปี คือเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมปีที่ 5
7. พ.ศ.2498 มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ ให้ภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับ และเลือกภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีน ภาษาเยอรมัน หรือภาษาบาลี เป็นภาษาต่างประเทศภาษาที่ 2 นักเรียนแผนกอักษรศาสตร์ จะเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศส 2 ปี หรือปีเดียวก็ได้ นักเรียนแผนกวิทยาศาสตร์ เลือกเรียนภาษาฝรั่งเศสได้ด้วย โดยใช้เวลาเรียน 1 ปี
8. พ.ศ. 2503 เรียนภาษาฝรั่งเศส 2 ปี ในระดับประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4-5)⁴ วิชาภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาภาษาต่างประเทศภาษาที่ 2 ที่บังคับให้นักเรียนแผนกศิลปะเลือกเรียนจากวิชาบังคับอื่น ๆ ของแผนก คือ วิชาคณิตศาสตร์ ข. ภาษาเยอรมัน ภาษาบาลี ภาษาจีน และภาษาอาหรับ
- ในแผนกทั่วไป ภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาเลือกเสรีที่นักเรียนของแผนกจะเลือกเรียนได้ตามความถนัด
- สำหรับโรงเรียนอาชีวศึกษา ภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาเลือกเสรี ที่ใช้เวลาการเรียนการสอน 3 ปี (ม.ศ. 4 - 5) ในแผนกภาษาต่างประเทศ หรือแผนกพาณิชย์การ นักเรียนสามารถเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีน ภาษาเยอรมัน หรือภาษาญี่ปุ่น ภาษาใดภาษาหนึ่งได้ตามความถนัด

³ จากแผนการศึกษาแห่งชาติในปี พ.ศ.2475 ชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคือ ชั้นมัธยมปีที่ 1,2,3 และ

⁴ ชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายคือชั้นมัธยมปีที่ 5,6,7 และ 8

⁴ กระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนระบบการศึกษาใหม่ ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งชั้นเรียนออกเป็นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2 และ 3 และประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5

ในโรงเรียนมัธยมแบบประสม ภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาเลือก นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ 3 วิธีคือ

ก. เรียน 4 ปี สำหรับนักเรียนที่เลือกเรียนตั้งแต่ชั้น ม.ศ. 2 (ม.ศ.2 - ม.ศ.5)

นับเป็นการเพิ่มความสำคัญให้แก่ภาษาฝรั่งเศสขึ้นอีกมาก

ข. เรียน 3 ปี สำหรับผู้เริ่มเรียนตั้งแต่ชั้น ม.ศ. 3 ถึงชั้น ม.ศ. 5 (ม.ศ. 3 - ม.ศ. 5)

ค. เรียน 2 ปี สำหรับผู้เริ่มเรียนในชั้น ม.ศ.4 (ม.ศ.4 - ม.ศ.5)

9 พ.ศ. 2518 มีการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาเลือกในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นเวลา 2 ปี

10. พ.ศ. 2521 (เป็นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น) มี 2 โครงสร้างสำหรับภาษาฝรั่งเศส คือ

โครงสร้างที่ 1 เรียนภาษาฝรั่งเศส 6 ปี ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 (ม.1 - ม.6)

โครงสร้างที่ 2 เรียนภาษาฝรั่งเศส 3 ปี ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 (ม.4 - ม.6)

11. พ.ศ. 2524 หลักสูตรวิชาภาษาฝรั่งเศสชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมี 2 โครงสร้างเช่นกัน คือ

โครงสร้างที่ 1 สำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาเลือกในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

โครงสร้างที่ 2 สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ภาษาฝรั่งเศสตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 คือเรียนมาแล้วในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 และจะเรียนต่ออีก 3 ปี คือ จากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

หลักสูตรและแบบเรียน

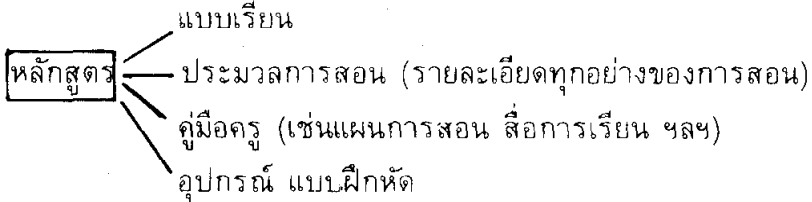
หลักสูตร การจัดการศึกษาของไทยขณะนี้ยึดถือเป้าประสงค์การศึกษา (Philosophy of Education)

เป็นอุดมการณ์สูงสุดในการจัด คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจะวางแผนการศึกษาแห่งชาติทุกระดับให้สอดคล้องและต่อเนื่องกัน จากนั้นกระทรวงศึกษาธิการ ผู้รับผิดชอบกับการ

จัดการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จะมอบให้กรมวิชาการพิจารณาจัดทำจุดหมาย หลักการและโครงสร้างหลักสูตรระดับต่าง ๆ รวมทั้งหนังสือคู่มือ ซึ่งกล่าวถึงรายละเอียดของหลักสูตร ตลอดจนขั้นตอนของการปฏิบัติ อันจะทำให้ทุกคนสามารถใช้หลักสูตรให้ดำเนินไปในทิศทางและจุดหมายเดียวกันได้ หลักสูตร จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพราะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เปรียบเสมือนมรรควิธีที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ นั่นคือ เป็นไปตามนโยบายและความต้องการของประเทศชาติ

หลักสูตรและกระบวนการสอน

หลักสูตร มีส่วนเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

หรืออาจกล่าวได้ว่า หลักสูตร หมายถึง ประมวลวิชาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของโรงเรียน

เมื่อกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช 2518 ได้เน้นเรื่อง การสอนโดยจุดประสงค์ (Objectiv) นั่นคือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) ซึ่งต้องการให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เรียน โดยระบุถึงการกระทำ หรือการแสดงออก ที่นักเรียนแสดงออกให้เห็นได้ และสามารถวัดผลตามจุดประสงค์นั้น ๆ ได้ตรงกัน เป็นต้นว่า ในเรื่องของการฟังมีจุดประสงค์ว่า หลังจากนักเรียนฟังบทสนทนาบทหนึ่งแล้วสามารถตอบคำถามได้ ถ้าครูตั้งคำถามหลังจากฟังบทสนทนาบทนั้นจบลง และนักเรียนตอบคำถามได้ แสดงว่านักเรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนการสอนแล้ว ดังนั้นครูจึงต้องรู้จักวิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์ของกลุ่มวิชา เช่นกลุ่มวิชาภาษาฝรั่งเศส รวมทั้งจุดประสงค์รายวิชา เช่น วิชา ๘ 411 ว่ามีจุดประสงค์ใดบ้าง หลังจากนั้นครูจะต้องจัดการดำเนินการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เหล่านั้น

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กล่าวถึงวิชาภาษาฝรั่งเศสไว้ดังนี้

จุดประสงค์การเรียนรู้วิชาภาษาฝรั่งเศส

1. เพื่อให้มีทักษะในการฟัง และการพูดภาษาฝรั่งเศสได้ด้วยสำเนียงที่ถูกต้อง
2. เพื่อให้มีทักษะในการอ่าน และการเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนมาแล้วได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้เข้าใจและเห็นความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมฝรั่งเศส และ วัฒนธรรมไทย
4. เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่จะศึกษาภาษาฝรั่งเศสในระดับที่สูงขึ้น หรือเพื่อประกอบอาชีพ

โครงสร้าง

หลักสูตรวิชาภาษาฝรั่งเศสชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 2 โครงสร้าง

โครงสร้างที่ 1

สำหรับผู้ที่เริ่มเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสเป็นวิชาเลือกในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยรายวิชาดังต่อไปนี้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ฝ 411 ภาษาฝรั่งเศส 6 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 3 หน่วยการเรียนรู้

ฝ 412 ภาษาฝรั่งเศส 6 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 3 หน่วยการเรียนรู้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ฝ 513 ภาษาฝรั่งเศส 6 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 3 หน่วยการเรียนรู้

ฝ 514 ภาษาฝรั่งเศส 6 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 3 หน่วยการเรียนรู้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ฝ 615 ภาษาฝรั่งเศส 4 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ฝ 616 ภาษาฝรั่งเศส 4 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

และให้เลือกเรียนรายวิชาต่อไปนี้อีก 2 - 8 คาบ / สัปดาห์ / ภาค คือ

ฝ 621 เสริมทักษะการฟัง - การพูด 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค

1 หน่วยการเรียนรู้

ฝ 622 เสริมทักษะการฟัง - การพูด 2 คาบ / สัปดาห์ / คาบ

1 หน่วยการเรียนรู้

- ฝ 631 เสริมทักษะการอ่าน - การเขียน 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค
1 หน่วยการเรียนรู้
- ฝ 632 เสริมทักษะการอ่าน - การเขียน 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค
1 หน่วยการเรียนรู้
- ฝ 641 ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการท่องเที่ยว 4 คาบ / สัปดาห์ / ภาค
2 หน่วยการเรียนรู้
- ฝ 642 ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการท่องเที่ยว 4 คาบ / สัปดาห์ / ภาค
2 หน่วยการเรียนรู้
- ฝ 651 ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการเลขานุการ 4 คาบ / สัปดาห์ / ภาค
2 หน่วยการเรียนรู้
- ฝ 652 ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการเลขานุการ 4 คาบ / สัปดาห์ / ภาค
2 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

วิชา ฝ 411 และ ฝ 412 มีจุดประสงค์ดังนี้

1. ให้สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาฝรั่งเศสขั้นพื้นฐาน
2. ให้สามารถใช้ศัพท์ สำนวนเบื้องต้นเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน
3. ให้เรียนรู้วัฒนธรรมฝรั่งเศส และสามารถเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมไทย
4. ให้สามารถนำสิ่งที่เรียนแล้วไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

วิชา ฝ 513 และ ฝ 514 มีจุดประสงค์ดังนี้

1. ให้สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาฝรั่งเศสระดับกลาง
2. ให้สามารถใช้ศัพท์ สำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับ
3. ให้เรียนรู้วัฒนธรรมฝรั่งเศสเพิ่มขึ้น และสามารถเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมไทย
4. ให้สามารถนำสิ่งที่เรียนแล้ว ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

วิชา ฝ 615 และ ฝ 616 มีจุดประสงค์ดังนี้

1. ให้สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาฝรั่งเศสระดับสูงขึ้นไป
2. ให้สามารถจับใจความและสรุปความจากเนื้อเรื่องที่อ่านตามความเหมาะสม
3. ให้เรียนรู้วัฒนธรรมและเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศฝรั่งเศสปัจจุบันโดยสังเขป

4. ให้เรียนรู้หลักไวยากรณ์ขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์ และสามารถนำไปใช้ได้
5. ให้สามารถใช้ภาษาฝรั่งเศสระดับสูงขึ้นในการเล่าเรื่อง การบรรยายอย่างสั้น ทั้งการพูดและการเขียน

จุดประสงค์ของวิชา ฝ 621 และ ฝ 622 เสริมทักษะการฟัง - การพูด คือ
ให้สามารถฟัง พูด ถาม - ตอบ เล่าเรื่อง สรุปใจความเป็นภาษาฝรั่งเศสระดับสูงขึ้น ได้อย่างคล่องแคล่ว และถูกต้องตามหลักการออกเสียง

จุดประสงค์วิชา ฝ 631 และ ฝ 632 เสริมทักษะการอ่าน - การเขียน คือ

1. ให้สามารถอ่านจับใจความ อ่านออกเสียงอย่างถูกต้อง
2. ให้สามารถเขียนสรุปความ คำถาม คำตอบ เล่าเรื่อง ข้อความสั้น ๆ อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

จุดประสงค์ของวิชา ฝ 641 และ ฝ 642 ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการท่องเที่ยว คือ

1. ให้สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการท่องเที่ยว
2. ให้สามารถฝึกปฏิบัติงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้พอสมควร

จุดประสงค์ของวิชา ฝ 651 และ ฝ 652 ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการเลขานุกรณ คือ

1. ให้สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการเลขานุกรณ
2. ให้สามารถฝึกปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเลขานุกรณเบื้องต้น

ที่มา : ศึกษาธิการ (2523 : 72 - 91)

แนวการจัดรายวิชาภาษาฝรั่งเศส

ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โครงสร้างที่ 1 มีวิชาเลือก 4 กลุ่มคือ กลุ่มฟัง - พูด อ่าน - เขียน การท่องเที่ยว และการเลขานุกรณ การเลือกเรียนรายวิชาในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในชั้นนี้ ควรให้ติดต่อกันทั้ง 2 ภาคเรียน เพราะเป็นวิชาต่อเนื่องกัน ถ้าจะเลือกเรียนรายวิชาในกลุ่มใด จะต้องเรียนตามลำดับรายวิชาของกลุ่มนั้น ๆ เช่น ภาค 1 เรียน ฝ 621 ภาค 2 ต้องเรียน ฝ 622 แต่ถ้าต้องการเปลี่ยนกลุ่มวิชาจะต้องเริ่มเรียนรายวิชาแรกของกลุ่มวิชาที่เปลี่ยนใหม่ เช่น เลือกเรียนกลุ่มฟัง-พูด ฝ 621 ในภาคเรียนที่ 1 แล้วเปลี่ยนเป็นกลุ่ม อ่าน-เขียนในภาคเรียนที่ 2 จะต้องเริ่มเรียนจากสายวิชาที่ 1 ของกลุ่มอ่าน-เขียน คือ ฝ 631 เสียก่อน

สำหรับกลุ่มการท่องเที่ยวและการเลขานุกรณนั้น เนื่องจากเป็นวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อประกอบอาชีพ จึงควรเลือกเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น และถ้าเลือกเรียนรายวิชาในกลุ่มใดแล้วก็ไม่ควรเปลี่ยนกลุ่ม แต่อาจจะเลือกกลุ่มฟัง - พูด และ/หรือ กลุ่มอ่าน - เขียน ควบคู่ไปด้วยกันก็ได้

โครงสร้างที่ 2

สำหรับผู้ที่มีความรู้ภาษาฝรั่งเศส ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ผู้เรียนตามโครงสร้างนี้จะได้เรียนภาษาฝรั่งเศสเหมือนโครงสร้างที่ 1 ทุกประการ เพราะมีหลักเกณฑ์การจัด และแผนการเรียนเหมือนกัน นอกจากนั้นนักเรียนยังจะได้เรียนเนื้อหาเพิ่มขึ้นอีกมากด้วย แต่เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่มีโรงเรียนใดจัดให้นักเรียนเรียนตามโครงสร้างที่ 2 นี้ เพราะยังเป็นปัญหาในเรื่องการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งใช้ภาษาอังกฤษเป็นวิชาหลัก แต่ผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสตามโครงสร้างที่ 2 นี้จะไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมาเลย เนื่องจากเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศสแทนแล้ว

สรุป หลักสูตรไม่เคยอยู่หนึ่งกับที่เห็นได้จากการมีหลักสูตรประจำปีพุทธศักราชต่าง ๆ กันออกมามากมาย นักพัฒนาหลักสูตรมักจะพยายามปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันสมัยขึ้นและทันกับวิทยาการหรือวิธีสอนที่ค้นพบใหม่สนองความต้องการเมื่อสภาพบ้านเมือง แผนเศรษฐกิจหรือนโยบายของชาติเปลี่ยนไป รวมทั้งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าหลักสูตรเดิมมีจุดอ่อน

แบบเรียน เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร การเลือกแบบเรียนหรือหนังสือเรียนนี้จะเป็นเรื่องซึ่งบ่งว่าครูให้ความสำคัญแก่ méthode (วิธีเรียน) แบบไหน

ในปีพ.ศ.2471 การเรียนภาษาฝรั่งเศสกำลังเฟื่องฟู มีแบบเรียนฝรั่งเศสประมาณ 10 เล่ม เมื่อพิจารณาดูจะเห็นว่าสมัยนั้นเน้นการเรียนทางด้านวรรณคดีมากกว่าการพูด ชื่อหนังสือเหล่านั้นคือ :-

1. France. Première et Deuxième année : CAMERLYNEK
2. A Junior French Course. First and Second Year : E.J.A. CROVES
3. Morceaux Choisis : Poésie : VICTOR HUGO
4. Récits des Temps Mérovingiens : AUGUSTIN THIERRY
5. Le Roi des Montagnes : AUGUSTIN THIERRY
6. Oeuvres Choisis : LAMARTINE
7. Le Gendre de M.Poirier : AUGIER et SANDEAU
8. La Grammaire : LABICHE et JOLLY
9. Mateo Falcone - L'Enlèvement de la Redoute : MERIMEE

10. Cinq Contes Choisis : DAUDET

ในปี พ.ศ. 2503 แบบเรียนที่ถูกกำหนดไว้คือ

1. Cours de Langue et de Civilisation Françaises, Tome I : G. MAUGER

2. หนังสือของกรมวิชาการ ประกอบด้วยเรื่องสั้น ๆ 10 เรื่อง

ปีพ.ศ. 2518 แบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด คือ

1. Cours de Langue et de Civilisation Françaises, Tome I : G. MAUGER

2. La France en Direct : J. et G. Capelle

โรงเรียนสามารถเลือกว่าจะสอนเล่มใดก็ได้ แต่เนื่องจากปีนี้เป็นปีที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช 2518 ซึ่งเน้นการวัดผลเชิงพฤติกรรม โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเกือบทั่วประเทศที่เปิดสอนภาษาฝรั่งเศสจึงได้นำการสอนแบบโสทัดคนศึกษาไปใช้ และเลือกหนังสือ La France en Direct (L.F.D.) เป็นสื่อการเรียน มีหนังสือคู่มือครู (Fichier d' utilisation) เป็นแนวทางการสอน แต่ด้วยเหตุที่หนังสือคู่มือครูยังมีความไม่เหมาะสมหลายประการ อาทิเช่น ผู้สอนไม่สามารถอธิบายเป็นภาษาอื่นได้ได้นอกจากภาษาที่เรียน แบบฝึกหัดบางข้อไม่เหมาะกับเด็กไทย เวลาเรียนตามหลักสูตรมีน้อยเกินไป จนครูฝึกนักเรียนตามขั้นตอนไม่ได้ หรือแบบฝึกหัดบางอย่างก็ไม่พอ ดังนั้น ตั้งแต่ปี 2520 หน่วยศึกษานิเทศก์ฝรั่งเศสจึงได้ปรับปรุงคู่มือครูขึ้นใหม่เรียกว่า Dossier Adaptation

ปัจจุบัน พ.ศ. 2526 กรมวิชาการได้ประกาศขอเย็บหนังสือเรียน เพื่อให้โรงเรียนเลือกใช้ตามความเหมาะสมแบบเรียนใดแบบเรียนหนึ่ง ดังต่อไปนี้คือ

1. Adaptation de "La France en Direct" (J. et G. Capelle), Bureau des Inspections (1981).

2. Le Français Élémentaire : G. MAUGER et G. Gougenheim.

3. Cours de Langue et de Civilisation Françaises, Tome I : G. MAUGER.